

Heilbrigðis- og trygginganefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10, Rvk.

Reykjavík 15. janúar 2004

Óskað er umsagnar Augnlæknafélags Íslands vegna frumvarps til laga um sjóntækjafræðinga.
340. mál, sjónmælingar og sala tækja.

Almennt:

Augnlæknafélag Íslands fullyrðir að stórt skref verði stigið afturábak, hvað augnheilsu landsmanna varðar, ef fyrirhuguð breyting á starfssviði sjóntækjafræðinga nær fram að ganga. Núverandi kerfi, þar sem unnið er eftir lögum nr. 17/1984, er eitt það besta og skilvirkasta í heiminum í dag hvað varðar eftirlit með augnheilsu almennings. Ef lögum verður breytt að kröfum sjóntækjafræðinga má reikna með verulegum fórnarkostnaði á augnheilsu landsmanna. Tíðni glákublindu mun aukast, þar sem gláka greinist mun seinna en ella. Sama er að segja um marga aðra sjúkdóma eins og sykursýki, hækkaðan blóðþrýsting, skjaldkirtilssjúkdóma. Oft eru augnlæknar fyrstir lækna til að greina þessa sjúkdóma hjá almenningi.

Við þessa breytingu má ætla að aukinn kostnaður lenda á almenningi, fleiri ónauðsynleg gleraugu verða seld enda hagar sjóntækjafræðinga.

Einstakar greinar:

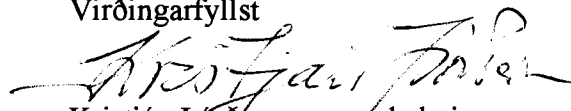
1. gr. Mikilvægt er að gætt verði vel að kröfum um menntun sjóntækjafræðinga, og þær auknar, þar sem þeir munu við fyrirhugaða breytingu öðlast nokkuð víðtækan rétt til sjónmælinga. Strangar takmarkanir verða að vera fyrir þá hópa sem sjóntækjafræðingar mega sjónmæla. Viðurlög þurfa auk þess að vera skýr ef sjóntækjafræðingar brjóta samþykktar takmarkanir.

2. gr. Í kaflanum “Athugasemdir við lagafrumvarp þetta” segir:
“Sjóntækjafræðingar hafa lagt áherslu á að ná fram breytingum á fyrrgreindu ákvæði í því skyni að einkaréttur augnlækna til sjónmælinga verði afnuminn.”

Hér er rétt að minna á að lögin nr. 17/1984 voru sett til að vernda augnheilsu landsmanna en ekki til að gefa augnlæknum e.k. einkarétt á sjónmælingum.

Í lok kaflans er rætt um menntunarkröfur sjóntækjafræðinga og vísað til nágrannalanda okkar. All nokkuð misræmi er á menntun sjóntækjafræðinga í nágrannalöndum okkar. Mikilvægt er að menntunarkröfur sjóntækjafræðinga á Íslandi verði miklar, þannig að það skref afturábak sem stigið verður við þessa breytingu hvað varðar augnheilsu landsmanna, verði sem minnst.

Virðingarfyllst

Kristján Þórðarson, augnlæknir
formaður Augnlæknafélags Íslands
Kringlan 8-12, 103 Rvk.

Fylgiskjal I.
Landlæknisembættið.

Í “Inngangi” greinargerðar segir : Sjóntækjafræðingar hafa aftur á móti lagt áherslu á að ná fram breytingum á fyrrgreindum lögum (nr. 17/1984) með það fyrir augum að einkaréttur augnlækna til sjónmælinga verði afnuminn og sjóntækjafræðingar öðlist þennan rétt líka.

Hér er rétt að minna á að lögin nr. 17/1984 voru sett til að vernda augnheilsu landsmanna en ekki til að gefa augnlæknum einkarétt á sjónmælingum.

Í greinargerð Daggar Pálsdóttur hrl. bls. 4, kemur fram að sjóntækjafræðingar telji það fráleitt að sjónmælingar í þeirra höndum, með ákveðinni takmörkunum, stefni augnheilsu landsmanna í voða, enda telja þeir engin gögn hafi verið lögð fram um það.

Lagðar hafa verið fram all nokkrar kærur og tilkynningar til landlæknisembættisins um skaða á hornhimnum eftir snertilinumátun sjóntækjafræðinga og seinkun á glákugreiningu vegna ólöglegra gleraugnamælinga sjóntækjafræðinga. Rannsóknir hér sína (sjá Rvk. eye study) að glákublinda og tíðni ógreindrar gláku er mun lægri hér á landi en í nágrannalöndum okkar. Það má þakka því skilvirka kerfi sem við búum við í dag.

Í greinargerð Daggar Pálsdóttur hrl. bls. 4, segir : Þeir (sjóntækjafræðingar) hafa lýst yfir einlægum vilja til að standa saman að því ásamt öðrum heilbrigðisstéttum að bæta sjónheilsu landsmanna.

Rétt þykir að minna á að núverandi lög nr. 17/1984, gera það að verkum að allir landsmenn fara til augnlæknis ef eitthvað bjátar á með þeirra sjón eða einhver óþægindi eru frá augum. Þetta núverandi kerfi er því eitt það besta og skilvirkasta sem til er í heiminum í dag hvað varðar eftirlit með augnheilsu almennings. Ef til kemur að breyta verði lögum að kröfum sjóntækjafræðinga þá verður að reikna með því að einhver fórnarkostnaður hljóti af hvað augnheilsu landsmanna varðar.

Í greinargerð Daggar Pálsdóttur hrl. bls. 5, segir : “Rannsóknir hafa sýnt að sjóntækjafræðingar vísi sjúklingum sínum með sama öryggi og heimilislæknar”.

Hvaða rannsókn er hér vitnað í? Afar ólíklegt þykir að 240 tíma bóklegt og verklegt nám sjóntækjafræðings sé sambærilegt og læknisfræðimenntun heilsugæslulæknis til að greina og meta augnsjúkdóma almennings.

Í “Samantekt” segir : Vissir sjóntækjafræðingar á Íslandi hafa í mörg ár mælt fyrir snertilinum og er því haldið fram að það hafi þeir gert óárettir með þegjandi samþykki yfirvalda. Um þessa starfsemi hafa augnlæknar vitað og ekki gert athugasemd við.”

Augnlækna ítreka að margar kvartanir og kærur um augnskaða eftir notkun snertilinsa, sem ávísaðar hafa verið af sjóntækjafræðingum, hafa verið sendar landlæknisembættinu.

Í “Samantekt” segir : “Það er einnig vitað að sjóntækjafræðingar á Íslandi hafa mælt fyrir gleraugum þótt lög standi til annars. Í febrúar 2003 auglýsti félag íslenskar sjóntækjafræðinga sjónmælingar og halda því fram að þeir hafi með því viljað vekja athygli á því að lögin nr. 17/1984 væri löngu orðin úrelt og þau marg brotin.”

Augnlæknar hafa marg ítrekað við landlæknisembættið að hér hafi lög marg oft verið þverbrotin af sjóntækjafræðingum. Augnlæknar vilja undirstrika að þótt landslög séu marg- og þverbrotin rýrir það ekki gildi laganna og gerir sekt lögbrjótsins ekki minni nema síður sé.

Í “Samantekt” segir : “Nokkuð er um að kvartanir berist til landlæknisembættisins um að mælingar fyrir gleraugum hafi ekki verið réttar og hafa þessar mælingar fyrst og fremst beinst að augnlæknum.”

Hér er rétt að minna á að sjónmælingar eru í lang flestum tilvikum í höndum augnlækna, og því ekki óeðlilegt að einhverjar kvartanir berist frá einstaklingum. Þá leikur grumur á að sjóntækjafræðingar hvetji fólk til kvartana, enda gæti það leitt til lægri kostnaðar við gleraugnakaupin.

Í “Áliti” höfundar segir: “Nánari skilgreining á menntunarkröfum verði unnin í samráði við félag sjóntækjafræðinga” og í framhaldi “Sjóntækjafræðingur hafi þá fyrst leyfi til ávísunar á sjónhjálpertæki (gleraugu og snertilinsur) að hann hafi fengið til þess leyfi frá heilbrigðisráðherra eftir umsögn landlæknis og félags íslenskra sjóntækjafræðinga.

Augnlæknar lýsa furðu sinni á áliti og skoðun landlæknisembættisins að hvergi er ráðlagt eða bent á, í greinargerð þessari, að haft verði faglegt samráð við Augnlæknafélag Íslands og/eða prófessor í augnlækningum við Háskóla Íslands um undirbúning að breyttu starfssvið sjóntækjafræðinga.

Í “Áliti” höfundar segir: “Sjóntækjafræðingar (úr hópi 2 og 3 að ofan, optometristar og optometristar með menntun varðandi snertilinsur) mega ekki láta frá sér fara sjónhjálpertæki án fyrirsagnar augnlæknis til eftirfarandi einstaklinga.”

1. Barna undir 12 ára að aldri.
2. Fólks sem aldrei hefur farið áður til augnlæknis til athugaunar á sjón.
3. Sjúklinga sem hafa skilgreindan augnsjúkdóm eða aðra kvilla sem skaðlegir gætu verið sjón, svo sem sykursýki.
4. Sjúklinga sem eiga nána ættingja með gláku.
5. Fólks sem náð hefur 55 ára aldri.
6. Fólks sem ekki hefði betri sjónskerpu en 6/12
7. Hafi sjón versnað skyndilega, séu takmarkanir á sjónsviði, sé einstaklingur rangeygður eða hafi tvísýni.

Augnlæknafélg Íslands vill sterklega undirstrika að eitt af aðalhlutverkum þess er að gæta að augnheilsu landsmanna á allan hátt.

Það er mat augnlækna að skerpa skuli enn frekar á eftirfarandi ákvæði um takmarkanir sjóntækjafræðinga til sjónmælinga.

1. Barna undir 12 ára að aldri,
*Barna undir 16 ára
og barna með sérstaka lesörðugleika (Dyslexiu) að 18 ára aldri.*
3. Sjúklinga sem hafa skilgreindan augnsjúkdóm eða annan kvilla sem skaðlegur gæti verið sjón, svo sem sykursýki,
háþrýsting, skjaldkirtilssjúkdóm...
4. Sjúklinga sem eiga nána ættingja með gláku,
eins og foreldra, systkini, afa og ömmu

5. Fólks sem náð hefur 55 ára aldri.

Fólks sem náð hefur 40 ára aldri.

6. Fólks sem ekki hefði betri sjónskerpu en 6/12.

Ekki eru ásættanleg viðmiðunarmörk 50% sjón eins og hér er talað um 12-55 ára heilbrigt fólk á að hafa a.m.k. 100% sjón eða 6/6.

Að lokum

Augnlæknafélag Íslands fullyrðir að stórt skref sé stigið afturábak, hvað augnheilsu landsmanna varðar, ef fyrirhuguð breyting á starfssviði sjóntækjafræðinga nær fram að ganga. Núverandi kerfi, þar sem unnið er eftir lögum nr. 17/1984, er eitt það besta og skilvirkasta sem til er í heiminum í dag hvað varðar eftirlit með augnheilsu almennings. Ef til kemur að lögum verði breytt að kröfum sjóntækjafræðinga má reikna með fórnarkostnaði á augnheilsu landsmanna.

Við þessa breytingu mun aukinn kostnaður lenda á almenningi, fleiri ónauðsynleg gleraugu verða seld, þar sem fyrisjáanlegt er að viðskiptalegir hagsmunaárekstrar verða ekki umflúnir milli almennings og sjóntækjafræðinga, eins og dæmin sanna.

Auka þarf nokkuð takmarkanir sjóntækjafræðinga til sjónlagsmælinga og ákveða viðurlög ef þessum takmörkunum er ekki fylgt og þau vísvitandi brotin. Vitað er af fyrri reynslu að sjóntækjafræðingar hneigjast til að túlka landslög eftir sinu höfði.

Ef þessar breytingar ná fram að ganga, þurfa sjóntækjafræðingar að halda "sjúkraskrá/skýrslu" yfir þá einstaklinga sem þeir sjónlagsmæla, til að fyllsta öryggis sé gætt hvað varðar gláku í ætt, sykursýki, háþrýsting, skjaldkirtilssjúkdóma, augnsjúkdóma almennt, sjónskerpu og fleira.

Mikilvægt er að sjóntækjafræðingar sem fá rétt til snertilinsumátunar sendi sjúklinga sína í eftirlit til augnlæknis árlega, til að fyllsta öryggis sé gætt hvað varðar augnheilsu þeirra.

Virðingarfyllt

Kristján Þórðarson, formaður Augnlæknafélgs Íslands

Þorkell Sigurðsson, gjaldkeri Augnlæknafélgs Íslands

Eydís Ólafsdóttir, ritari Augnlæknafélgs Íslands